

यथास्व चमसेषुपास्यन्ति पुरोडाशमात्रा अनुदकाः पिण्डपितृयज्ञदानप्रभृति प्रागवप्राणात् KātyŚS. x. 5.11; अनुदकाम् ... अश्वभूमिं प्रशंसन्ति ये युद्धकुशला जनाः Mahā-Bhā. xii. 101.18; **BI** not taking water, not using water त्रीन्सतरानाननुदक उपवसवृत्तं साम यजामहे SāmaViBr. iii. 9.1 (Sāy. अनुदकः उक्ताचमनव्यतिरेकेणोदककार्याणि स्नानपानादीन्यकुर्वन्); मेहेत् ... नानुदको नामृत्कः ŚaṅkhaLiDS. 52; ViraMi. (Āhnikā.) 40.8; **BII** deprived of water, having no access to water दासः कर्मको वावकरादमेभ्यपात्रमानीय दासीघटात्पूरयित्वा दक्षिणामुखो यदा विपर्यस्येदमुकमनुदकं करोमीति नामग्राहम् GautDS. iii. 2.4; **C** not having (libations of) water अनुदकमिति मृन्मयपात्रस्योदकाजलिरहितमित्यर्थः HārLa. 173.3; अनुदकमधुपं च ... नवश्राद्धम् ... 'अनुदकम्' अनर्ध्वपिण्डोदकपवनेजनपरिषेवनरूपम् CaturCin. iii(1). 1598.18; n. 1 dry place, dry land अनुदकमश्वमाक्रमय्य ĀpaŚS. xx. 4.5; HirŚS. xiv. 1.38 (216.5); दक्षिणां प्रतिगृहीयात् ... नानुदके न चाकाले MānŚS. 233.2; अथाद्दुत्तानि । ... अनुदक उदकोन्नीले KauśiSū. 93.28; 121.1; 2 very little water, dearth of water यथा ह्यनुदके मत्स्याः ... विहरेयुः MahāBhā. xii. 68.11 (BhārBhāDI. अत्योदके); नान्तरेणोदकं सस्यं नश्येदभ्युदकेन तु । य एवानुदके दोषः स एवाभ्युदके स्मृतः NāraSm. 167.19; Aparā. 766.26 (on 2.157); SmṛtiCin. iv. 556.3; (Gr.) **A** accompanied by a word other than the word *udaka* स्पृशोऽनुदकात् किन् CāndraVyā. i. 2.48; स्पृशोऽनुदकात् किम् ŚākatāVyā. iv. 3.176; SiddhaHe. v. 1.149; **B** [Loc.] **I** when accompanied by a word other than the word *udaka* स्पृशोऽनुदके किन् P. iii. 2.58; SaraKāṅthā.(Gr.) i. 4.90; स्पृशोऽनुदके (किम्) Kātan. iv. 3.70; JaineVyā. ii. 2.56; स्पृशोर्थातोरनुदके सुवन्त उपपदे किन्प्रत्ययो भवति KāśiVṛ. on iii. 2.58; **BII** not in the domain of water उदकोऽनुदके P. iii. 3.123; Kātan. iv. 5.100; उदङ्क इति निपात्यते, अनुदकविषयश्चेत्त्वात्थो भवति KāśiVṛ. on iii. 3.123.

अनुदकखात (an-udakakhāta) *adj.* not having a water-pond (ब्रजति) प्रेषकदप्रतः । अनावृत्तम् । अगोप्यम् । अनुदकखातम् KauśiSū. 39.24.

अनुदकवादिमत् (an-udakatvādima(n)t) *adj.* possessing the qualities of other than water etc. यद्यपि यज्ञदत्तशरीरमनुदकवादिमत् पृथिवीमात्रसमवायिकारणकं पेरषां तथापि देवदत्तशरीरजनकत्वे सति अनुदकादिमज्जन्यं न भवति VedāntKa. 345.9 (on iii. 1.1); 345.12 (on iii. 1.1)

अनुदकप्राप्त (anudaka-prāpta) *adj.* in which water has not accumulated अचिरोत्पन्नमनुदकमनुदकप्राप्तं (v. 1. अनुदकप्राप्तं comm.) मुदरं त्वरमाणश्चिकित्सेत् CaraS. vi. 13.48 (1941 Ed.) (comm. अनुदकप्राप्तमिति अजातोदकरूपदोषावस्थम्)

अनुदकम् (anudakam) *adv.* **I** without (touching) water सोमानमित्यनुदकं व्रतोपायनवत् KātyŚS. iv. 12.10 (comm. व्रतोपायनवत् इत्यनेन अपरेणाहवन्तीयं प्राङ् तिष्ठन्नग्निमीक्षमाण इत्येतावदतिदिश्यते । तत्र चाप उपस्पृश्येत्येतदपि प्राप्नोति तन्निषेधत्यनुदकमिति); **II** without (adding) water ऋजीषमिश्रमंशुमभिषुन्वन्ति यथा यथा चानुदकम् KātyŚS. x. 3.12

अनुदकमूत्रपुरीषकरण (anudaka-mūtrapurīṣakarana) *n.* discharging of urine and excretion without (using) water अनुदकमूत्रपुरीषकरणे सचैलं स्नानं महाभ्याहृतिहोमश्च ViṣṇuSm. 54.10; LaŚātāSm. 13; अनुदकमूत्रपुरीषकरणे इत्येतच्चिकित्सेत् कालमूत्रपुरीषाशौचाकरणपरम् Mitā. 353.4 (on 3.30); अनुदकमूत्रपुरीषकरणे शौचकालविलम्ब इत्यर्थः Aparā. 924.20 (on 3.29); अनुदकमूत्रपुरीषकरणे किञ्चिद्विलम्बेनोदकसंस्पर्शनादित्यर्थः DipKa. 104.18 (on 3.288)

अनुदकविषय (an-udakaviṣaya) *adj.* not having reference to water अनुदकविषयश्चेद् धात्वर्थो भवति KāśiVṛ. on iii. 3.123.

अनुदकादिमज्जन्य (anudakādima-janya) *adj.* to be produced by what possesses other than the water etc. यज्ञदत्तशरीरम् ... अनुदकादिमज्जन्यं न भवति VedāntKa. 345.10 (on iii. 1.1)

अनुदकार्थ (an-udakārtha) *adj.* who does not require water तीर्थमुच्यते येन मार्गेण नदीतडागादिभ्यो जलमानेतुमवतरन्ति । स हि विजनप्रायो भवति । नानुदकार्थेन तत्र संनिधीयते ManuBh. ii. 219.22 (on 8.356)

अनुदकार्थिन् (an-udakārthin) *adj.* who does not require water अनुदकार्थिनश्चोदकज्ञानमप्रमाणमसंबादात् TātpaṬ.(U.) 65.8 (on 2.76)

अनुदकाहरण (an-udakāharaṇa) *n.* non-bringing of water अनुदकाहरणे (घटज्ञानस्य) दर्शनादपि तदुत्पन्नता कथमवगम्यते TātpaṬ.(U.) 65.13 (on 2.76)

अनुदकोपस्नेहा (an-udakopasnehā) *adj.* (f.) free from water and dampness चतुरश्रां वापीमनुदकोपस्नेहां खानयित्वा ... भूमिगृहं कारयेत् ArthŚā. i. 132.3 (2.5)

अनुदकप्रवण (an-udakpravāṇa) *adj.* not sloping towards the north

विच्छिन्नं देवयजनम् ... यदनुदकप्रवणम् GopBr. i. 2.11 (44.8)

अनुदक्या (an-udakyā) *f.* [P. iv. 3.54] other than *udakyā* (*udakyā*) is a woman in menstruation requiring water for purification) अनुदक्या स्त्री पुरुषप्रधाना । अनधिकानुदक्या वामृतमिति विज्ञायते VāsiDS. 5.1; गोविन्दपथेव पुरोऽस्ति वर्णासैषानुदक्येव सरिन्नियेव्या DvyāśāKā. 16.65.

अनुदक्ष (anu-dakṣ-) *ii. p.* to be able, to be ready त्वं वि भ्रास्यन् दक्षि दावने RV. ii. 1.10 (but Padapāṭha *ānu dhakṣi* from *anu-dah-*); RPrāti. 4.41.

अनुदक्षिणम् (anudakṣiṇam) *adv.* towards the right नास्पृष्ट्वा रत्नाज्य-पूज्यमङ्गलसुमनसोऽभिनिष्क्रामेत्, न पूज्यमङ्गलान्यपसव्यं गच्छेत्प्रेतराण्यनुदक्षिणम् CaraS. i. 8.19; AṣṭāSam. i. 9.16 (1.3)

अनुदक्षिणसागरम् (anudakṣiṇasāgaram) *adv.* along the southern ocean पाण्ड्यदेशोऽयमनुदक्षिणसागरम् BṛKathāŚloSam. 18.352.

अनुदकस्था (an-udaksthā) *adj.* (f.) not occupying the north (i. e. southern) एवं हि लम्बाभ्यधिकानुदकस्था क्रान्तिश्च तावत्स कुजादयःस्यः Siddhā-TaVi. 163.20.

अनुदगगोल (anudag-gola) *m.* southern hemisphere (*lit.* not the northern hemisphere) वैदेशाः शरहृत्तराद्वरहिताः सौम्यानुदगगोलयोर्हारः GrahaLā. 4.8.

अनुदग्ध (anu-dagdha) *m.* blazing fire अग्नावहुत्वा नाशनीयान् च कुर्वीत पादयोः । नानुदग्धमनुकोशेत्मेव शरणं ब्रजेत् ParaS. 13.32.

अनुदग्र (an-udagra) *adj.* not sharp, mild वाग्मी प्रगल्भः ... अनुदग्रः ... नेता दण्डस्य निपुणः AgniP. 238.6 [not lofty, low; MW., APṬ, not projecting, MW.]

अनुदग्न् (an-udagñ) *m.* [P. vi. 4.139] not of the northerners अमहन्नवं नगरेऽनुदीचाम् P. vi. 2.89; *adj.* not northern, southern घुमानख-गुणान्तरं शिवगुणं दिनेऽल्पेऽधिके । ह्यपागुदगथानुदग्भवति यन्त्रभागापमः GrahaLā. 4.23 (comm. अनुदग् दक्षिणदिक्)

अनुदण्ड (anu-dañḍa) *m.* ? back-bone योधाश्च भद्रकाराश्च शरदण्डानु-दण्डजाः । ... दण्डकेतुमुदावहन् MahāBhā. vii. 22.58.

अनुदण्डम् (anudandam) *adv.* on each and every staff दण्डी पुमानिति विशेषणमत्र दण्डः पुंसो न जातिरनुदण्डमसौ च तस्येति ... संबन्ध एव साक्षात्संबन्धः TattvCin. i. 829.4.

अनुदण्डि (anu-dañḍi) *f.* back-bone योधाश्च भद्रकाराश्च शरदण्डानु-दण्डजाः (v. 1. दण्डयः) । ... दण्डकेतुमुदावहन् MahāBhā. vii. 22.58 (Bhār-BhāDI. शरदण्डः शरप्रकाण्ड इव अनुदण्डिः पृष्ठवंशो येषाम्)

अनुदत्त (anu-datta) *Gr.* [ppp. in the sense of commencement of an action, used both actively and passively, where *anu* is not a pre-verb but an indeclinable, P. iii. 4.71] **I** it has commenced the act of giving अवदत्तं विदत्तं च प्रदत्तं चादिकर्मणि । सुदत्तमनुदत्तं च निदत्तमिति चेष्यते MahāBh. iii. 350.14 (on vii. 4.46); KāśiVṛ. on i. 4.57; SiddhāHe. iv. 4.8; PrakriKau. ii. 571.5; SiddhāKau. 507B.8 (on vii. 4.47); **II** the act of giving has been commenced by, MahāBh. iii. 350.14 (on vii. 4.46); KāśiVṛ. on i. 4.57; PrakriKau. ii. 571.5; SiddhāKau. 507B.8 (on vii. 4.47) [granted, given back, MW.]

अनुदत्तहोम (anudatta-homa) *m.* offering which has been commenced जजाप ... क्षितीशः । सुदत्तचित्त्वे विदवत्तमन्त्रैरनुदत्तहोमैः DvyāśāKā. 10.13.

अनुदध्यमान (anu-dadhyamāna) *adj.* being presented, given in a timely manner बोधिसत्त्वः परेषामन्तिकत्वात् ... धनजातानि विचित्राणि प्रभूतानि प्रवराणि लभमानोऽनुदध्यमानः BodhiBhā. 111.18 [DBHS.]

अनुदनिपात (anuda-nipāta) *m.* gravely accented particle अन्तर्मध्यमयोर्नाम्न्युदमनुदनिपाते NāraŚi. ii. 7.6.

अनुदन्त (anudanta) *m.* **1** ? technical term in architecture (सुर-सुन्दरे प्रासादे) सिंहकर्णः षडुच्छ्रायो भद्रे स्यात् प्लवविस्तृतिः । द्वितीय(श्चानु-दन्तश्चा ?) (? श्व) शोभितश्चारुकर्मणा SamarāŚā. ii. 57.4(57); **2** name of a sage आकृतिगणोऽयम् । तेन कुदन्तानुदन्तशतकृतप्रभृतयो द्रष्टव्याः GaṇRa. 3.223(266)

अनुदपान (an-udapāna) *n.* denial of drinking of water यस्तु परित्तापत्यकलत्राण्यहरति सः ... तामिक्षे नरके बलान्निपात्यते अनशनानुदपानदण्ड-ताडनसंतज्ञैनादिविभ्यातनाभिर्यालमानः BhāgP. v. 26.8.

अनुदय (an-udaya) *m.* **1A** non-rising यथा ह्यनुदये राजन् भूतानि शशिसूर्ययोः । अन्वे तमसि मञ्जेयुः MahāBhā. xii. 68.10; पतिव्रताया माहात्म्या-ज्ञोद्गच्छति दिवाकरः । तस्य चानुदयाद्धानिर्मैल्यानाम् MārkaP. 16.48; उपैत्य-